

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 614/2017-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. októbra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészáros (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Torňošom, advokátska kancelária, Tomášikova 50/D, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 217/2016 a jeho uznesením z 30. marca 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. júla 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Co 217/2016 a jeho uznesením z 30. marca 2017. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 21. júla 2017.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že v právnej veci [REDACTED] (ďalej len „žalobkyňa“) o manželské výživné bol sťažovateľ v postavení žalovaného. Žalobkyňa požadovala výživné v sume 800 € mesačne od 24. augusta 2015. Konanie sa viedlo na Okresnom súde Zvolen (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 191/2015.

Žalobkyňa 15. októbra 2015 doručila okresnému súdu podanie, ktorým žalobu proti sťažovateľovi vzala späť s odôvodnením, že súd jej manželstvo so sťažovateľom rozviedol v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 C 85/2015. Išlo o rozsudok okresného súdu č. k. 15 C 85/2015-44 z 8. septembra 2015, ktorý sa stal právoplatným 6. októbra 2015.

Uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 9 C 191/2015-28 z 21. októbra 2015 bolo o náhrade trov konania rozhodnuté tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

Na základe odvolania sťažovateľa uznesením sudcu okresného súdu č. k. 9 C 191/2015-74 z 24. februára 2016 bola žalobkyňa zaviazaná nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 1 323,90 €.

Proti uzneseniu sudcu okresného súdu podala žalobkyňa odvolanie s viacerými námietkami. Uviedla, že výrok o povinnosti zaplatiť trovy je formálne nesprávny a je v rozpore s § 149 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Ďalej namietala, že súd nesprávne prevzal právnu argumentáciu sťažovateľa o tom, že zastavenie konania zavinila žalobkyňa, sťažovateľ zneužil dobrý úmysel žalobkyne, ktorá vzala žalobu späť (keďže nevidela dôvod na pokračovanie v konaní, pretože okresný súd v inom konaní rozhodol o rozvode manželstva), a začal tvrdiť, že zavinila zastavenie konania. Okrem toho podľa žalobkyne uniklo pozornosti okresného súdu, že v konaní o rozvod manželstva sa obaja účastníci vzdali odvolania, pričom sťažovateľ vedel, že žalobkyňa už nemôže podať proti rozsudku o rozvode odvolanie. Okresný súd mal tiež nesprávne posúdiť to, že žalobkyňa predpokladala, že je zbytočné domáhať sa výživného za 14 dní. Napokon mal okresný súd vec nesprávne právne posúdiť, keď z uvedených skutočností nezistil, že žalobkyňa zastavenie konania nezavinila.

Sťažovateľ podal vyjadrenie na odvolanie žalobkyne a domáhal sa potvrdenia uznesenia sudcu okresného súdu, ako aj náhrady trov odvolacieho konania. Zdôraznil, že žalobkyňa bola zastúpená advokátom, a preto tvrdenia typu, že „navrhovateľka predpokladala, že je zbytočné domáhať sa výživného za 14 dní“ alebo, že „obidvaja účastníci sa vzdali odvolania a odporca vedel, že už nemôže v tomto konaní podať proti rozsudku o rozvode odvolanie“, sú z hľadiska právnej argumentácie absolútne irelevantné. Podľa sťažovateľa je nesporné, že konanie o určenie výživného na manželku je sporovým konaním a žalobkyňa si mala byť pri podaní žaloby vedomá, z akých zásad bude súd vychádzať pri posúdení nároku na náhradu trov (zodpovednosť za výsledok konania, za zavinenie a za náhodu). Sťažovateľ zdôraznil tiež, že žalobkyňa neuviedla, že v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 191/2015 požadovala od neho náhradu trov konania, avšak v odvolaní uviedla, že sťažovateľ zneužil jej dobrý úmysel prejavovaný tým, že v dobrej viere vzala žalobu späť a napriek tomu uplatnil nárok na náhradu trov konania. Ďalej vo vyjadrení zdôraznil, že žalobkyňa nepreukázala, že by zastavenie konania nezavinila (a teda, že ho zavinil sťažovateľ). Na doplnenie tiež uvádza, že za obdobie od 24. augusta 2015 do 6. októbra 2015 pri požadovanej mesačnej výške výživného 800 € išlo o nezanedbateľnú sumu.

Uznesením krajského súdu č. k. 12 Co 217/2016-91 z 30. marca 2017 bolo uznesenie okresného súdu zmenené tak, že žiadnemu z účastníkov konania sa náhrada trov nepriznáva. Krajský súd aplikoval § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Podľa krajského súdu žalobkyňa späťvzatím žaloby síce zavinila procesne zastavenie konania, avšak dôvodom späťvzatia žaloby bola skutočnosť, že došlo k rozvodu manželstva žalobkyne a sťažovateľa, následkom čoho by súd mohol výživné priznať len do momentu zániku manželstva. Dôvod hodný osobitného zreteľa krajský súd vidí v tom, že žalobkyňa nemohla pri podaní žaloby vo veci manželského výživného predpokladať nielen dĺžku, ale ani spôsob rozhodnutia o rozvode, a preto jej nemôže byť na ťarchu, že využila právo v zmysle § 71 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), pričom túto skutočnosť možno považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa podľa § 257 CSP.

2.1 V súvislosti s uznesením krajského súdu sťažovateľ poukazuje na to, že krajský súd nesprávne vytkol okresnému súdu, že mal rozhodnúť podľa § 257 CSP, ustanovenie však v čase rozhodovania okresného súdu (24. februára 2016) ešte nebolo účinné.

Podľa názoru sťažovateľa uznesenie krajského súdu nie je dostatočne odôvodnené, je arbitrárne, vyznačuje sa formalistickým prístupom pri rozhodovaní, je nepreskúmateľné v dôsledku procesných pochybení a prekračuje ústavné limity pre akceptovateľné rozdielne názory na právne posúdenie veci.

Krajský súd podľa sťažovateľa nesprávne aplikoval na vec § 257 CSP (o výnimočnom nepriznaní náhrady trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa), hoci správne mal aplikovať § 256 ods. 1 CSP (o priznaní náhrady trov konania protistrane, ak strana procesne zavinila zastavenie konania). Ako dôvod hodný osobitného zreteľa uviedol, že nemôže byť na ťarchu žalobkyne využitie práva požiadať o priznanie manželského výživného, avšak toto právo žalobkyne krajský súd neposúdil vo vzťahu k právu sťažovateľa na spravodlivý súdny proces a rovnosť zbraní v súdnom konaní.

Žalobkyňa bola v konaní o manželské výživné právne zastúpená advokátom. Je zrejmé, že jej žaloba nebola bezdôvodná a jej nárok nebol po právnej stránke ovplyvnený tým, že došlo k skončeniu konania o rozvod manželstva, pretože skončením tohto konania nedochádza k automatickému zastaveniu konania o manželskom výživnom, ale sa len ustáli doba, po ktorú je možné výživné priznať.

Argumentácia krajského súdu tvrdiaca, že dôvod hodný osobitného zreteľa je v tom, že pri podaní žaloby vo veci manželského výživného žalobkyňa nemohla predpokladať dĺžku, ale ani spôsob rozhodnutia o rozvode, je nezrozumiteľná a neodôvodnená, a to vzhľadom na to, že za dôvody hodné osobitného zreteľa sa považujú neprimeraná tvrdosť, podiel oboch strán na vzniku sporu, povaha a okolnosti sporu, zložitosť dosiaľ nevyriešenej právnej problematiky, zložitosť prípadov výkladu medzinárodnej zmluvy, osobné pomery strán sporu a nízky príjem, pričom argument uplatnený krajským súdom sa netýka osobitosti konania, v ktorom sa rozhodovalo o trovách, ale konania o rozvode.

Je nesporné, že žalobkyni vznikol nárok na priznanie výživného od 24. augusta 2015 do 6. októbra 2015 a skončením rozvodového konania nezanikol. Ak by žalobkyňa nevzala žalobu späť, okresný súd by rozhodoval o výživnom za toto rozhodné obdobie. To, že žalobu vzala žalobkyňa späť práve z dôvodu, že manželstvo bolo rozvedené, nemožno charakterizovať ako dôvod hodný osobitného zreteľa, lebo tento dôvod nespĺňa kritériá tzv. „výnimočného charakteru“. V danom prípade krajský súd prekročil ústavné limity pre akceptovateľné rozdielne názory na právne posúdenie veci.

Sťažovateľ navyše uvádza, že okresný súd prejav žalobkyne o späťvzatie žaloby nezaslal sťažovateľovi na vyjadrenie, čo aj namietal v odvolaní proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu, čím došlo tiež k odňatiu práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces.

Krajský súd sa podľa sťažovateľa nevysporiadal s odôvodnenou argumentáciou sťažovateľa uvedenou v jeho vyjadrení k odvolaniu žalobkyne a žiadnym spôsobom na ňu neprihliadol. Odôvodnenie uznesenia krajského súdu neobsahuje ani stopy po tom, že by sa pri rozhodovaní o odvolaní voči uzneseniu okresného súdu argumentáciou sťažovateľa uvedenou vo vyjadrení zaoberal.

Krajský súd sa podľa názoru sťažovateľa len stroho odvoláva na „výnimočné dôvody“, ktoré však z hľadiska závažnosti posudzuje formalisticky aj pri porovnaní s § 256 ods. 1 CSP. Formálne tvrdí, že zavinenie je potrebné posudzovať len z procesného hľadiska, ale sa nezaoberá posúdením miery zavinenia či už žalobkyne alebo sťažovateľa, a to za situácie, keď nárok žalobkyne na priznanie manželského výživného trval od 24. augusta do 6. októbra 2015, čo nie je zanedbateľné. K tomu treba dodať, že sťažovateľ sa musel v konaní brániť.

Krajský súd podľa sťažovateľa bez bližšej špecifikácie tvrdí, že okresný súd nepostupoval v súlade s právnym stavom pri právnom posúdení náhrady trov. Pritom je nesporné, že uznesenie okresného súdu bolo vydané za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku. Z uznesenia krajského súdu nie je zrejmé, či okresný súd pochybil tým, že neaplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku účinné v čase vydania

jeho uznesenia, resp. či mal aplikovať § 257 CSP účinný v čase rozhodovania krajského súdu. Pritom okresný súd tak urobiť nemohol, keďže Civilný sporový poriadok sa stal účinným 1. júla 2016.

Ďalej sťažovateľ konštatuje, že vzhľadom na § 421 ods. 2 CSP dovolanie proti uzneseniu krajského súdu nebolo prípustné a sťažnosť ústavnému súdu je podaná v zákonnej lehote, keďže uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené 22. mája 2017.

2.3 Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa – [REDAKOVANÉ]... na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, bolo postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici porušené.

2. Uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 30.03.2017, č. k. 12 Co/217/2016-91 ruší a vec vracia Krajskému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi – [REDAKOVANÉ] (...) priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 500,- Eur (slovom: päťsto eur), ktoré sú mu Krajský súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť do (2) dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia (2 právne úkony v zmysle § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a/ a b/ a § 16 ods. 3 Vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov) sťažovateľovi – [REDAKOVANÉ] (...) v sume 324,12 Eur, na účet právneho zástupcu JUDr. Pavla Torňoša, advokáta, do (2) dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

3. Z uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 9 C 191/2015-28 z 21. októbra 2015 vyplýva, že ním bolo konanie o určenie manželského výživného zastavené s tým, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Podľa konštatovania okresného súdu žaloba žalobkyne datovaná 20. augusta 2015 bola okresnému súdu doručená 24. augusta 2015. Podaním žalobkyne doručeným okresnému súdu

15. októbra 2015 bola žaloba vzatá späť. O trovách konania bolo rozhodnuté podľa § 146 ods. 1 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku.

4. Z uznesenia sudcu okresného súdu č. k. 9 C 191/2015-74 z 24. februára 2016 vyplýva, že ním bol zmenený výrok uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 9 C 191/2015-28 z 21. októbra 2015 o náhrade trov konania tak, že žalobkyňa je povinná nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 1 323,90 €. Podľa názoru okresného súdu žalobkyňa zavinila zastavenie konania tým, že podaním z 8. októbra 2015 doručeným okresnému súdu 15. októbra 2015 vzala žalobu v celom rozsahu späť ešte pred prvým pojednávaním, pričom ako dôvod späťvzatia žaloby uviedla, že jej manželstvo so sťažovateľom bolo rozvedené s právoplatnosťou 6. októbra 2015. Príčinou zastavenia konania bolo využitie dispozitívneho procesného úkonu žalobkyne spočívajúce v späťvzati žaloby v celom rozsahu a nie samotný rozvod manželstva, keďže žalobkyňa nevyužila svoje právo a netrvala na žalobe aj naďalej v rozsahu výživného za obdobie od podania žaloby (24. augusta 2015) do právoplatnosti rozsudku o rozvode (6. októbra 2015). Žalobkyňa preto späťvzatím žaloby zmarila ďalšie konanie vo veci, čím zavinila jeho zastavenie v celom rozsahu.

5. Z uznesenia krajského súdu č. k. 12 Co 217/2016-91 z 30. marca 2017 vyplýva, že ním bolo zmenené uznesenie okresného súdu č. k. 9 C 191/2015-74 z 24. februára 2016 vo výroku o náhrade trov konania tak, že žiadnemu z účastníkov konania (správne má byť zrejme „žiadnej zo strán konania“, pozn.) sa náhrada trov konania nepriznáva. Žalobkyni nebola zároveň priznaná náhrada trov odvolacieho konania.

Podľa názoru krajského súdu v zmysle § 256 ods. 1 CSP vzniká povinnosť nahradiť trovy konania tomu, kto zavinil, že konanie muselo byť zastavené. Zavinenie v zmysle tohto ustanovenia je potrebné posudzovať len z procesného hľadiska. Žalobkyňa späťvzatím žaloby síce z procesného hľadiska zavinila zastavenie konania, avšak dôvodom späťvzatia žaloby bola skutočnosť, že rozsudkom okresného súdu č. k. 15 C 85/2015-44 z 8. septembra 2015, ktorý sa stal právoplatným 6. októbra 2015, bolo manželstvo strán konania rozvedené, pričom pokiaľ v priebehu konania o určenie manželského výživného dôjde k rozvodu, súd môže priznať výživné len do času zániku manželstva. S prihliadnutím na skutočnosť, že žalobkyňa sa žalobou doručenou 24. augusta 2015 domáhala manželského výživného

a v čase podania žaloby nemohla predpokladať nielen dĺžku, ale ani spôsob rozhodnutia súdu o rozvode manželstva, ako aj so zreteľom na to, že žalobkyni nemôže byť na ťarchu, že využila svoje právo v zmysle § 71 ods. 1 zákona o rodine, rozhodol krajský súd o náhrade trov konania tak, že náhradu trov žiadnej zo strán konania nepriznal, pretože uvedenú situáciu možno považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa na strane žalobkyne podľa § 257 CSP.

III.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

8. Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho

rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

9. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

10. Podľa názoru sťažovateľa nemožno akceptovať záver krajského súdu o aplikácii § 257 CSP, pretože tento záver nie je dostatočne odôvodnený, je arbitrárny, vyznačuje sa formalistickým prístupom, je nepreskúmateľný pre procesné pochybenia a prekračuje ústavné limity akceptovateľnosti rozdielnych názorov na právne posúdenie vecí.

11. Ústavný súd považuje závery krajského súdu za dostatočné a akceptovateľné. Nejavia sa ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Skutočnosť, že sťažovateľ má na vec odlišný názor, sama osebe nemôže zakladať porušenie označených práv.

Z pohľadu ústavného súdu treba zdôrazniť, že krajský súd sa stotožnil s právnym názorom sťažovateľa, podľa ktorého zastavenie konania z procesnoprávneho hľadiska zavinila svojím postupom (späťvzatím žaloby) žalobkyňa. V tomto smere vyhovel odvolacej

námietke sťažovateľa, čím odobril stanovisko sudcu okresného súdu, podľa ktorého zastavenie konania zavinila jeho bývalá manželka, teda žalobkyňa. Naproti tomu však dospel k záveru o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa na strane žalobkyne v zmysle § 257 CSP. Skutočnosti, z ktorých tieto dôvody vyplývajú, uviedol jasným a zrozumiteľným spôsobom, a preto napadnuté uznesenie krajského je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné a nesignalizuje takú príčinnú súvislosť medzi ním a sťažovateľom označenými právami, ktoré by zakladali reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

12. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2017